

Ýmiss konar tækni og vefsíður sem nýtast lesblindum

Tölvur: Tölvur nýtast lesblindum vel en þá þarf að nýta sér möguleika tölvunnar hvað varðar stærra letur, letur í lit og litaðan bakgrunn. Það er hægt að vinna á tölvunni í þeim lit og leturstærð sem hentar en prenta út á hvítt blað og með svörtu lettri. Það er ákveðin hættu á því að lesblindur nemandi eins og aðrir nemendur feli sig á bak við tölvuskjá í tíma og noti tölvuna meir sér til skemmtunar en gagns í námi. Tölvun verður þá flóttaleið frá námserfiðleikum en ekki tæki til að auðvelda námið. Kennarar geta auðveldað nemendum námið með því að lesa upp verkefni í textaforritinu Word og senda þeim hann í tölvupósti eða hafa hann handhægan á minniskubbi. Þetta er einnig hægt að gera á prófum. Heyrnartæki með litlum hátalara er nauðsynlegt hjálpartæki.

Tölvuforrit: Til eru margs konar tölvuforrit sem nýtast vel lesblindum. Eftirfarandi eru nokkur dæmi af mörgum.

- **Púkinn** er leiðréttingarforrit við réttitun. Ekki er þó ekki hægt að treysta því að slíkt forrit taki eftir öllum rangt rituðum orðum. Þau bjóða einnig flest upp á valmöguleika og lesblindur einstaklingur þekkir ekki alltaf rétt skrifaða orðið. Leiðréttingarforrit nýtist engu að síður flestum, ekki síst þeim sem hafa gott sjónminni.
- **Texthelp** er enskt forrit sem hægt er að nýta vel við ritun og lestur á ensku. Tölvuforritið bæði les og leiðréttir stafsetningu. Hægt er að velja mismunandi raddir til að lesa textann og gott að láta þetta forrit lesa fyrir sig vefsíður á ensku. Við leiðréttingu á texta býður forritið notandanum að velja rétt ritað orð.
- **Inspiration (sjá www.inspiration.com)** er forrit til að gera hugarkort. Hægt er að tala inn á forritið. Þannig geymir það ekki bara ritað mál og myndir heldur einnig mælt mál. Með forritinu fylgir líka talgervill en gallinn við hann er að hann les á

ensku og gagnast því ekki við íslenskt letur. Annað hugarkortaforrit er **Mindmanager**, upplýsingar á www.verkefnalausnir.is einnig má nefna forritið **Ygnius**. Hugarkortaforrit nýtast vel við vandamálalausnir og skipulagningu fyrirtækja og stofnana svo og nám.

- **Ævar 2004** er forrit til kennslu og námsefnisgerðar. Foreldrar og kennarar geta útbúið verkefni til viðbótar þeim sem fyrir eru í íslensku, stærðfræði, ensku og dönsku. Forritið er gagnvirkt, þ.e. leiðréttir verkefni notandans, og einfalt í notkun.
- **Talgervill** er gervirödd sem les texta. Til eru íslenskir talgervlar, Snorri og Ragga. Ókeypis vefpula - íslenskur talgervill (Ragga) sem les vefsíður er hægt að fá á www.hexia.net Fyrirtækið Örtækni – selur meðal annars talgervilinn Ragga. Hér eru upplýsingar <http://ortaekni.is/hug-og-velbunadur/Hugbunadur-fyrir-lesblinda/> Hægt er að fá talgervil á ýmsum tungumálum t.d. ókeypis danskan talgervill á www.adgangforalle.dk . Upplýsingar um talgervla og hægt að hlusta á prufur og kaupa talgervla á vefsíðu <http://nextup.com/index.html>
- Rétt er að vekja athygli á vefsíðunni www.hlustun.is en þar er hægt að fá aðgang að margvíslegum hljóðbókum fyrir lága mánaðarlega þóknun, einnig er skólum boðið upp á mjög ódýra áskrift að síðunni. Sífellt er verið að bæta við efni á síðuna.
- Til eru á ensku forrit sem breyta töluðu máli í ritmál í tölvu en slíkt er ekki til á íslensku. Hægt er að kaupa slíkt forrit á ensku á ýmsum vefsíðum t.d. <http://www.talkingdesktop.com/>.
- Á vefsíðunni <http://www.dyslexic.com/> er hægt að kynna sér margvísleg forrit og tækni sem nýtast vel lesblindum eða þeim sem eiga við lestrar- og skriftarörðugleika að etja.
- **Skanni:** Það er hægt að skanna inn texta sem ekki er hægt að fá lesinn á Blindrabókasafninu eða fæst ekki sem hljóðbók. Þar sem skanni tekur eiginlega ljósmynd af texta þá þarf að breyta myndefninu í bókstafi með aðstoð forrita eins og **OmniPage Pro12** til að talgervill geti lesið textann. Við slíkt þarf alltaf að gæta að höfundarrétti. Í Háskóla Íslands og fleiri skólum geta lesblindir nemendur látið skanna inn bækur fyrir sig en þeir þurfa að kaupa bækurnar sem síðan eru

kjölskornar svo hægt sé að mata skannann með mörgum blaðsíðum í einu. Ávallt þarf að gæta að ganga ekki á rétt höfunda þegar verið er að skanna texta í tölvutækt form.

- Til eru pennar – **Scanpen** – sem skanna texta. Notandinn strýkur pennanum yfir

orðið, þá birtist orðið á skjá og sumir pennar lesa orðin upphátt og útskýra þau. Hægt er að geyma orð eða texta í pennanum og færa yfir í tölvu. Til eru einnig pennar sem hægt er að nota við þýðingar á 30 tungumálum. Ekki eru enn til slíkir pennar fyrir íslenskt mál. Upplýsingar um Scanpen er t.d. hægt

að lesa á vefslóðinni <http://www.quick-pen.com/>. Einnig á

<http://www.centrafest.in/Scan%20Pen.html>

- Lesblindir, sem eiga erfitt að skrifa og muna betur hið talaða orð, ættu að eiga lítinn **diktafón** eða upptökutæki. Þessi tæki er hægt að hafa við höndina og nota til taka upp hugmyndir þegar þær koma upp í hugann meðan aðrir myndu skrá þær niður. Einnig er hægt að taka upp fundi, viðtöl, fyrirlestra og annað það sem þarf að geyma.
- **Ipod** og svipuð tæki er hægt að nota til margs annars en að hlusta á tónlist. Hægt er að setja hljóðbækur í tölvutækuformi inn á Ipod og nota tímann t.d. þegar verið er að bíða eftir strætó og hlusta t.d. á námsefni. Nú er hægt að hala hljóðbókum niður af heimasíðu Blindrabókasafnins www.bbi.is Nemendur geta síðan hlustað á þær í tölvu eða sett t.d. yfir á ipod.

Sífelld bætist við þá tækni sem lesblindir geta nýtt sér. Á vefsíðunni www.dyslexic.com má finna upplýsingar um margvísleg hjálpargögn undir *Products*.

©Elín Vilhelmsdóttir